

УДК 378.6: 355+378.147

Л. П. Канова,

доцент кафедри іноземних мов
ludok_maslak@yahoo.com
ORCID: 0000-0001-9371-1343

Е. Ф. Маліновський,

доцент кафедри іноземних мов
(Житомирський військовий інститут імені С. П. Корольова)
EMalinovsky7@gmail.com
ORCID: 0000-0001-7262-5585

ОСОБЛИВОСТІ ІНШОМОВНОЇ ПІДГОТОВКИ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ДО ТЕСТУВАННЯ STANAG 6001

У статті розглянуто особливості іношомовної підготовки військовослужбовців до тестування за стандартними мовними рівнями STANAG 6001. Проаналізовано етапи іношомовної підготовки військовослужбовців у вищих військових навчальних закладах. Розкрито роль комунікативного підходу з врахуванням чотирьох типів видів діяльності. Описано форми та методи навчання військовослужбовців завдяки яким відбувається підготовка до тестування STANAG 6001.

Ключові слова: іношомовна підготовка військовослужбовців, стандартні мовні рівні STANAG 6001, форми та методи навчання військовослужбовців.

Вступ. Важливого значення з огляду на Європейську інтеграцію освіти України набувають питання професійної іношомовної підготовки спеціаліста. Іноземна мова вже давно перестала бути самоціллю, вона стала інструментарієм для підготовки вузькопрофесійних фахівців. Мотиваційний елемент особливо проявляється коли Збройні сили України беруть участь у миротворчих операціях.

Зауважимо на той факт, що метою проведення державного екзамену з іноземної мови у вищих військових навчальних закладах, як і в інших освітніх установах, є визначення рівня комунікативної компетенції курсантів і засвоєння ними навчальної програми з іноземної мови.

Рівень володіння іноземною мовою визначається за допомогою дворівневих мовних тестів, що містять тестові завдання рівнів СМР 1 та СМР 2, які розроблені згідно з Концепцією мовної підготовки особового складу Збройних Сил України, затвердженою наказом Міністра оборони України № 267 від 01.06.09, а також з урахуванням норм Міжнародного мовного стандарту STANAG 6001 та відповідних рекомендацій Кембриджського університету.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Різні аспекти професійної підготовки фахівців були в центрі уваги дослідників: дослідження педагогічних умов підготовки майбутніх офіцерів до професійної діяльності (О. М. Аксьонова, А. О. Афанасьєв, І. Г. Радванський, О. В. Торічний); процес вдосконалення організаційних форм і методів навчання та його оцінки (Л. В. Боровик, В. В. Корнешук, Ю. І. Сердюк, І. О. Томків, І. О. Хорєв, Ю. Г. Юрчук); оцінювання ефективності професійної підготовки майбутніх офіцерів та їх готовності до професійної діяльності (С. О. Кубицький); адаптація курсантів до навчальної та професійної діяльності (Г. І. Васильєв, С. О. Казьмірчук); мотивація професійної діяльності (Г. С. Грибенюк, Л. М. Дунець, В. М. Клачко); різні компоненти педагогічної культури майбутніх офіцерів (В. В. Гриньков, О. М. Гомонюк, С. В. Капітанець, Ю. В. Кудінов, В. С. Маслов, С. М. Морозов, В. П. Печенізький).

Метою статті є дослідження особливостей іношомовної підготовки військовослужбовців до тестування за стандартизованими мовними рівнями STANAG 6001.

Виклад основного матеріалу. Технологія іношомовної підготовки військовослужбовців до тестування згідно стандартизованих мовних рівнів передбачає розвиток мотивації навчання курсантів, оволодіння різними видами знань та вмінь, поетапне формування вмінь монологічного і діалогічного мовлення, знайомство курсантів із нормами мовленнєвого етикету, залучення до мовленнєвої діяльності згідно з умовами і завданнями ситуацій спілкування, формування вмінь аналізу і коригування, самоконтролю і взаємоконтролю мовленнєвої діяльності.

Звернемо увагу на те, що на всіх етапах використовуються технічні та нетехнічні засоби центру самопідготовки.

Перший етап (*початковий*) передбачає досягнення таких цілей:

- теоретичне ознайомлення з основними лексичними та граматичними категоріями курсу англійської мови;
- повторення основ елементарного рівня засвоєння іноземної мови з усіх видів мовленнєвої діяльності рівня 1 за системою STANAG 6001;
- формування мовних знань, мовленнєвих умінь, розвиток здібностей самооцінювання та здатності до самостійного опрацювання матеріалу в центрі самостійної підготовки.

Основною метою початкового курсу, який триває один рік, є адаптація курсантів до умов навчання у вищому військовому навчальному закладі; певна переорієнтація оволодіння іноземною мовою з метою використання її для особистісних і професійних цілей, що призводить до певних змін у мотивації оволодіння дисципліною; повторення та узагальнення мовного матеріалу, який вивчався у середній школі; вирівнювання знань, умінь і навичок першокурсників.

Під час навчання на першому курсі курсанти вивчають теми, які стосуються ситуацій повсякденного спілкування. Для наочного їх розкриття необхідно активно використовувати форми відео-занять на теми "Моя сім'я", "У магазині", "На пошті", "У лікаря", "У банку", "У бібліотеці", "В аеропорту", "Навчання в інституті" та ін., що відтворюють окремі ситуації, в яких персонажі ведуть конкретну тематичну бесіду. Діафільми повинні бути не лише засобом наочної семантизації діалогічного мовлення, але й способом ознайомлення курсантів з умовами спілкування (ситуаціями), що створюють необхідність вживання діалогу та відповідних реплік. Більшість навчального матеріалу повинно містити діалоги, які проговорюються носіями мови. Курсанти повинні мати можливість розглянути різні види діалогічних реплік як структури моделей речень, що сприймаються як одне ціле і складають основу для лексико-граматичних вправ.

Одним із завдань цього етапу визначається формування вмінь приймати елементарні рішення в різних соціокультурних ситуаціях.

Як форму навчання необхідно використовувати *міні-бесіди* з курсантами, які дозволяють ввести професійно важливі поняття і категорії до наукового обігу курсантів, допомагають поставити проблемні запитання щодо формування професійної іншомовної компетентності майбутнього офіцера. Вони передбачають мотиваційну спрямованість у процесі розгляду таких тем: "Вимоги до військовослужбовця-професіонала", "Мотиви вивчення іноземної мови у вищому військовому навчальному закладі", "Підвищення кваліфікації військовослужбовця за кордоном", "Міжнародні навчання Збройних Сил України", "Міжнародне тестування військовослужбовців", "Роль військовослужбовців з інженерно-технічною спеціальністю у миротворчих операціях".

Під час другого року навчання військовослужбовців ставиться завдання оволодіння військово-культурологічними знаннями з урахуванням соціокультурних особливостей країни з міжнародною мовою спілкування.

Другий етап (*основний*) включає досягнення таких цілей: підтримання позитивного ставлення до навчання; формування у курсантів рубіжного рівня (B1); практичне засвоєння лінгвознавчих та соціокультурних фактів за допомогою створення ситуацій, близьких до реальних; формування професійних компетенцій військовослужбовців; розширення військової тематики спілкування; збагачення лексичного запасу майбутніх офіцерів спеціальною термінологією та професійно – орієнтованою лексикою.

На цьому етапі необхідно активно використовувати інформаційні технології, за допомогою яких проводяться аудиторні заняття і самостійна робота з метою удосконалення навичок усного мовлення, поповнюється активний та пасивний словниковий запас та проводиться перевірка знань (тестування) [1: 2].

Застосування саме комп'ютеризованого навчання при викладанні іноземної мови має цілу низку переваг: варіативність застосування на різних етапах, зокрема, можливість застосування на практичному занятті; сприймання і ефективне засвоєння навчального матеріалу курсантами; економне використання навчального часу; індивідуалізація навчання, визначення глибини і послідовності засвоєння, темпу роботи; реєстрація даних про курсанта; збір та обробка статистичних даних щодо індивідуальної навчальної діяльності; обмеження видів діяльності, що викликають втомлюваність курсанта; використання різних аудіовізуальних засобів навчання (графіки, звуку) для збагачення і мотивації навчання, наочного та динамічного подання матеріалу; дотримання принципу наступності навчання на основі аналізу помилок курсанта; адаптація існуючих навчальних матеріалів до комп'ютеризованих умов навчання; створення комфортного навчального середовища; впровадження результатів експериментального дослідження; активізація навчальної діяльності майбутнього офіцера; інтенсифікація навчання та підвищення рівня мотивації; формування самооцінки курсантів та створення умов для самостійної роботи.

Основною формою організації навчального процесу на цьому етапі є інтернет-заняття та заняття-брифінги, які були введені для глибшого розуміння військової тематики та формування комунікативних умінь курсантів.

Військовослужбовцям необхідно брати участь у підготовці таких видів військових брифінгів як інформаційні, брифінги-рішення, брифінги з особовим складом, брифінги військових операцій (місії). При викладі думок курсанти дотримуються їх чіткої структури: передмова, основна частина, висновки. Показовий брифінг презентується офіцером-миротворцем, який безпосередньо брав участь у названих видах брифінгів. Після заняття-інструктажу курсанти можуть самостійно підготуватися до їх проведення. Така форма заняття представляє собою короткі інформаційні повідомлення з використанням програми

Microsoft Power Point за умов, коли один курсант готує брифінг, а інші військовослужбовці під час презентації матеріалу можуть виконувати наступні види завдань:

Приклад № 1. Прослухайте як командир роти пояснює ситуацію командирам взводу. Запишіть головне завдання для роти.

Приклад № 2. Прослухайте інформаційний брифінг та відзначте на карті місце знаходження ворога та мінне поле.

У процесі засвоєння тематики військово-культурологічного спрямування застосовувався метод навчальної дискусії, який полягав в обміні поглядами щодо конкретної проблеми, створенні ситуацій пізнавальної дискусії. Запропоновані такі види завдань:

Приклад № 1. Курсанти поділені на дві групи. Одна група читає тексти про військову кар'єру видатних військовослужбовців О. В. Суворова, Г. Нельсона. Інша група читає тексти про кар'єру видатних людей Б. Гейца та Г. Форда. Після їх прочитання обговорюється тема "Ким краще бути: військовослужбовцем чи цивільним?".

Приклад № 2. Проводиться дискусія на тему "Яка армія найкраща?", обговорюються перед тим особливості Збройних Сил США, Великобританії, Канади та України [2: 15].

Важливе значення надається відео- та аудіо-заняттям, які сприяють розумінню основних завдань професійної армії, ролі військовослужбовця як миротворця.

Наведемо приклад завдання до фрагменту відео-заняття "Заради миру":

1. Завдання, які передують перегляду відео-фрагмента (дайте відповіді на питання).

2. Вправа, яка виконується разом з переглядом фрагмента (заповніть пропуски в реченні, використовуючи лексику відеосюжету).

3. Вправа, яка виконується з додатковим переглядом відеосюжета (заповніть таблицю, яка включає в себе предмети, що вивчаються, види тренувань та військових умінь та навичок, які необхідні у ході міжнародних військових навчань [2: 17].

Одним із методів формування іншомовної компетенції є навчальні дискусії, проведення яких ґрунтується на обміні поглядами з конкретної проблеми, для чого використовуються факти боротьби різних наукових точок зору з тією чи іншою проблемою. Окрім цього, за допомогою дискусії курсанти набувають нових знань, навчаються їх відстоювати, використовувати переваги та недоліки вирішення окремої проблеми, стверджуватися у власній думці [3: 27].

Окрім цього, для створення соціокультурного, військово-культурологічного та інженерно-технічного середовища пропонуємо застосовувати *ситуативний метод*, у виборі якого головну роль надається навчальній ситуації.

У навчальному процесі конкретні ситуації реалізуються у різних видах: ситуація-вправа, ситуація-ілюстрація, ситуація-оцінка, ситуація-запит інформації, ситуація-виклад, ситуація-проблема [4: 12].

Ситуації-вправи дозволяють навчати професійно-спрямованому мовному спілкуванню, що забезпечує взаєморозуміння спеціалістів певного профілю. Специфіка навчального закладу військового профілю обумовлює тематичний зміст ситуацій-вправ відповідно до запропонованих навчальною програмою розмовних тем (наприклад: біографія курсанта, військовий інститут, сухопутні війська, тактико-технічні характеристики бронемашин). Добір матеріалу при цьому здійснюється згідно з сюжетною спрямованістю навчання, особливо в аспекті говоріння.

Ситуації-вправи дозволяють в активній формі вводити, активізувати, закріплювати лексико-граматичний матеріал певної навчальної теми, інтегрувати знання, удосконалювати комунікативні навички.

Ситуація-ілюстрація використовується для наочного й образного уявлення певного об'єкта або процесу засобами іншомовного лексико-граматичного матеріалу. Монологічні висловлювання курсантів згідно з цими ситуаціями супроводжуються візуальною наочністю або уявленням про щось. Такі ситуації розвивали асоціативну пам'ять.

Ситуація-оцінка дозволяє удосконалювати комунікативні вміння і навички. Викладач пропонує для аналізу опис конкретного випадку, події. Курсантів ознайомлюють з ними, вживають заходи, оцінюють джерела, механізми, значення і наслідки ситуації, а також дії посадової особи, військового колективу. Після вивчення ситуації дається оцінка правильності, правомірності чи неправильності, неправомірності пропонуєваних дій. Комунікативне завдання формулюється у такий спосіб: "Дайте оцінку дій, визначте переваги та недоліки, проаналізуйте ситуацію, оцініть слушність дій".

Ситуація-запит інформації дозволяє формувати вміння діалогічного мовлення, граматичні навички побудови і використання питальних конструкцій різного типу.

Ситуація-виклад переважно використовується для удосконалення навичок усного монологічного мовлення, а також як засіб контролю лексико-граматичного матеріалу теми. Вона спонукає курсантів обґрунтовувати свою думку, викладати її у логічній послідовності. Заучування стійких словосполучень, виразів та запам'ятовування окремих розділів може бути передумовою використання таких ситуацій.

Ситуація-проблема містить природну або штучно створену проблему, яка складалась з елементів. При відповідному доборі матеріалу і правильному формулюванні завдань викладач за допомогою проблемних питань може керувати мовленнєвою діяльністю курсантів. Такі ситуації розраховані на високий рівень сформованості професійного мислення і комунікативних вмінь військовослужбовців.

Метод усного контролю здійснюється шляхом індивідуального і фронтального опитування курсантів та допомагає активізувати їх увагу в процесі здійснення індивідуального, фронтального та групового опитування курсантів.

Метод письмового контролю допомагає удосконалювати навички письма та вміння творчо мислити при виконанні стандартизованих тестових завдань (STANAG 6001) та розроблених авторських завдань на основі навчального матеріалу міжнародної вищої школи Збройних Сил Канади, який сприяє формуванню професійної іншомовної компетенції та підготовці майбутніх офіцерів до здачі екзаменів міжнародного військового зразка [4; 23].

Метод письмового контролю застосовується за допомогою стандартизованих тестових завдань (STANAG 6001) та розроблених авторських завдань на основі основних підручників для військових Campaign 1 та Campaign 2, які допомагають готувати майбутніх офіцерів до здачі екзаменів міжнародного військового зразка [5; 6].

Щоб досягти мети при вивченні іноземної мови, необхідно використовувати комунікативний підхід в поєднанні з комунікативними методами навчання. Із словесних методів можливо використовувати сократичні та евристичні бесіди, особливо в тих випадках, коли нова тема не складна, а у військовослужбовців уже склалися про неї певні уявлення або є життєві спостереження

Висновки. Правильно організована робота, особливо в центрі самопідготовки військовослужбовців, який містить навчально-методичні засоби, що сприяють цілеспрямованому оволодінню стратегіями навчальної діяльності, уможлиблює додаткову самостійну практику в проектуванні, плануванні під час виконання творчих завдань. Навчально-методичні, інформаційно-довідкові, інформаційно-пізнавальні матеріали, художня література, тестові завдання для самоконтролю самостійної діяльності, шкала самооцінювання на рівні оволодіння мовленням дають можливість військовослужбовцю самооцінювати свій рівень знань, бачити динаміку самовдосконалення, оцінювати досягнутий результат і ефективність власної навчальної діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Безносюк О. О. Інноваційні технології у підготовці військового фахівця [Електронний ресурс] / О. О. Безносюк. – Режим доступу : http://www.conference.ndpu.org.ua/conf_all/confer/2001/newtech/1/beznosuk.htm.
2. Борисова Н. В. Деловые игры : [методическое пособие] / Н. В. Борисова. – М., 1991. – 115 с.
3. Скалкин В. Л. Английский язык в ситуациях общения / В. Л. Скалкин. – М. : "Высшая школа", 1997. – 188 с.
4. Канова Л. П. Формування іншомовної компетентності військовослужбовців за системою STANAG-6001 / Л. П. Канова. – Житомир : ЖВІНАУ, 2009. – 160 с.
5. Mellor-Clark S. Campaign 1. English for the Military / Simon Mellor-Clark, Yvonne Baker de Altamirano. – Macmillan Publishers Limited, 2004. – 160 p.
6. Mellor-Clark S. Campaign 2. English for the Military / Simon Mellor-Clark, Yvonne Baker de Altamirano. – Macmillan Publishers Limited, 2005. – 96 p.

REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

1. Beznosiuk O. O. Innovatsiini tekhnologii u pidgotovtsi viis'kovogo fakhivtsia [Innovative Technologies in Training Military Experts] / O. O. Beznosiuk. – Rezhym dostupu : http://www.conference.ndpu.org.ua/conf_all/confer/2001/newtech/1/beznosuk.htm.
2. Borisova N. V. Delovyye igry [Business Role-Plays] : [metodicheskoe posobie] / N. V. Borisova. – M., 1991. – 115 s.
3. Skalkin V. L. Angliiskii v situatsiiakh obscheniia [English in Communicative Situations] / V. L. Skalkin. – M. : "Vyshaya shkola", 1997. – 188 s.
4. Kanova L. P. Formuvannia inshomovnoi kompetentnosti viis'kovosluzhbovtziv za systemoiu STANAG 6001 [Formation of Foreign Language Competence in Accordance with STANAG 6001 Standard Language Levels] / L. P. Kanova – Zhytomyr : ZHVINAY, 2009. – 160 s.
5. Mellor-Clark S. Campaign 1. English for the Military / Simon Mellor-Clark, Yvonne Baker de Altamirano. – Macmillan Publishers Limited, 2004. – 160 p.
6. Mellor-Clark S. Campaign 2. English for the Military / Simon Mellor-Clark, Yvonne Baker de Altamirano. – Macmillan Publishers Limited, 2005. – 96 p.

Канова Л. П., Малиновский Е. Ф. Особенности иноязычной подготовки военнослужащих к тестированию за стандартными языковыми уровнями STANAG 6001.

В статье рассмотрено особенности иноязычной подготовки военнослужащих к тестированию за стандартными языковыми уровнями STANAG 6001. Проанализовано этапы иноязычной подготовки

военнослужащих в высших военных учебных заведениях. Раскрыта роль коммуникативного подхода с учетом четырех типов видов деятельности. Описано формы и методы обучения военнослужащих, благодаря которым происходит подготовка к тестированию

STANAG 6001.

Ключевые слова: *иноязычная подготовка военнослужащих, стандартные языковые уровни STANAG 6001, формы и методы обучения военнослужащих.*

Kanova L. P., Malinosky E. F. The Peculiarities of Test-Oriented Training of Servicemen in Foreign Languages in Accordance with STANAG 6001 Standard Language Levels.

Consideration is given to the peculiarities of test-oriented training of servicemen in foreign languages in accordance with STANAG 6001 standard language levels. The emphasis is laid on the analysis related to the stages of foreign language training of servicemen in higher military educational establishment. The part played by the communicative approach to the above training with respect to the four types of communicative activities is revealed. The paper also highlights the forms and methods of training servicemen with the aim of preparing them to STANAG 6001 tests.

The paper also reveals computerized training, represented by Internet classes. Consideration is also being given to the importance of different types of briefings in foreign language training of military students. It also suggests applying the situation method the choice of which requires the teaching technique. The authors reveal the specific situations of different types: exercise, illustration, evaluation, request of information as well as presentation and problems. The emphasis is laid on the independent work of military students as one of the main methods of studying at the higher educational establishment
Authors prove that a well-organized work at the self-access centre lead to mastering of independent planning in the process of carrying out creative tasks.

Key words: *foreign language training of servicemen, STANAG 6001 standard language levels, forms and methods of training servicemen.*